

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

MEHMET BİLEN – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 5337/02)

KARAR

STRAZBURG

8 Nisan 2008

İşbu karar AIHS'nin 44/2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 5337/02 no'lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Mehmet Bilen'in (başvuran), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, 18 Ekim 2001 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. Maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Diyarbakır Barosu avukatlarından S. Çınar tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1960 doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

Başvuran, 9 Nisan 2001 tarihinde yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

11 Nisan 2001 tarihinde, başvuranın gözaltı süresi Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı tarafından iki gün uzatılmıştır.

13 Nisan 2001 tarihinde, başvuranın gözaltı süresi Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından altı gün uzatılmıştır.

Altı günlük ek süre sona ermeden önce, 18 Nisan 2001 tarihinde, başvuran Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı huzuruna çıkartılmış ve serbest bırakılmıştır.

Yasadışı bir örgüte üye olduğu gerekçesiyle başvuran aleyhine açılan ceza davası Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürmektedir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN 3., 4. ve 5. FIKRALARININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, gözaltı süresinin uzunluğu, bu tutukluluğun meşruluğunu sorgulayabilmesini sağlayacak etkili bir iç hukuk yolunun bulunmaması ve ihlal edildiği iddia edilen AİHS'nin 5. maddesi için tazminat elde etmesini sağlayacak bir iç hukuk yolunun bulunmaması konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetini AİHS'nin 5. maddesinin 3., 4. ve 5. fıkralarına dayandırmıştır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, başvuranın AİHS'nin 35/1 maddesinde öngörülen iç hukuk yollarının tüketilmesi şartına uymadığı gerekçesiyle, AİHM'den başvuruyu reddetmesini talep etmiştir. Hükümet, bu bakımdan, başvuranın Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 128/4. maddesi uyarınca gözaltında tutulmasına itiraz edebileceğini ve kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki 466 sayılı Kanun uyarınca da tazminat talebinde bulunabileceğini iddia etmiştir.

Başvuran, iddialarını yinelemiştir.

AİHM, önceki davalarda, iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin iddialarla ilgili olarak Hükümet'in benzer itirazlarını inceleyip reddettiğini hatırlatmaktadır (bkz, *Ayaz ve Diğerleri / Türkiye*, no. 11804/02; *Şevk / Türkiye*, no. 4528/02; *Hacı Özen / Türkiye*, no. 46286/99; *Keklik ve Diğerleri / Türkiye*, no. 77388/01 ve *Ferhat Berk / Türkiye*, no. 77366/01). AİHM, sözkonusu davada, yukarıda adı geçen başvurularda vermiş olduğu kararlardan ayrılması için hiçbir özel koşul bulunmadığı görüşündedir. Bu nedenle, AİHM, Hükümet'in bu başlık altında yapmış olduğu itirazı reddeder.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Tarafların ifadeleri

Hükümet, ilk olarak, başvuranın gözaltı süresinin olayın gerçekleştiği sırada yürürlükte olan iç hukuk kurallarıyla mutlak bir uyum içinde olduğunu ileri sürmüştür. Ancak, Hükümet, AİHM içtihadına uygun olarak, Türk hukukunda belirlenen gözaltı sürelerinin sonradan değiştirildiğini belirtmiştir. Hükümet, ikinci olarak, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 128. maddesinin gözaltının meşruluğunun sorgulanması için etkili bir hukuk yolu sunduğunu ifade etmiştir. Hükümet, son olarak, başvuranın kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki 466 sayılı Kanun uyarınca mahkemenin vermiş olduğu nihai kararın ardından üç ay içerisinde tazminat talebinde bulunabileceğini hatırlatmıştır.

Başvuran, iddialarını yinelemiştir.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

a) AİHS'nin 5/3 maddesi

AİHM, başvuranın dokuz gün süreyle gözaltında bulunduğunu gözlemlemektedir. AİHM, *Brogan ve Diğerleri / İngiltere* (A Serisi no. 145 B) davasında, adli denetim olmaksızın dört gün altı saat süren gözaltı sürecinin, toplumu terörizme karşı koruma amacı gütse de, AİHS'nin 5/3 maddesinde öngörülen zaman sınırlamalarının dışına çıktığı sonucuna varmıştır (*Keklik ve Diğerleri*, yukarıda kaydedilen).

AİHM, *Brogan* davasında bildirilen ilkelerin ışığında, başvuranın itham edildiği eylemlerin ciddi boyutta olmasına rağmen, başvurunu adli denetim olmaksızın dokuz gün boyunca alıkoymanın gerekli olduğunu kabul edemeyecektir.

Buna göre, AİHS'nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

b) AİHS'nin 5. maddesinin 4. ve 5. fıkraları

AİHM, daha önce buna benzer davalar incelemiş ve Türk hukukunda başvuranın gözaltı sürecinin meşruluğunu sorgulamasını ve bu bağlamda tazminat elde etmesini

sağlayabilecek etkili bir hukuk yolu bulunmaması nedeniyle AİHS'nin 5. maddesinin 3. ve 4. fıkralarının ihlallerini saptamıştır (bkz, *Bazancir ve Diğerleri / Türkiye*, no. 56002/00; *Mehmet Mübarek Küçük / Türkiye*, no. 7035/02; *Uçar / Türkiye*, no. 52392/99; *Keklik ve Diğerleri*, yukarıda kaydedilen ve *Ferhat Berk*, yukarıda kaydedilen). AİHM, sözkonusu davada, varmış olduğu sonuçtan ayrılmasını gerektirecek herhangi bir gerekçe görmemektedir.

Buna göre, AİHS'nin 5. maddesinin 4. ve 5. fıkraları ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, maddi tazminat olarak 200 Euro, manevi tazminat olarak ise 7000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, bu miktarlara itiraz etmiştir.

AİHM, başvuranın maddi tazminat talebinin dayanaktan yoksun olduğunu tespit etmiş ve bu talebi reddetmiştir. Öte yandan, AİHM, yalnızca ihlal tespiti ile yeterince tazmin edilemeyecek bir durum olarak başvuranın dokuz gün boyunca gözaltında tutulması ve bunun meşruluğunu sorgulama imkanından yoksun olması sonucu manevi zarar görmüş olabileceğini kabul etmektedir. AİHM, içtihadına ve hakkaniyete uygun temellere dayanarak, manevi tazminat olarak için başvurana 3,500 Euro ödenmesine karar verir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ayrıca, AİHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 1,645 Euro talep etmiştir. Başvuran, dayanak olarak Türkiye Barolar Birliği tarafından önerilen ücret cetvelini göstermiştir. Ancak, başvuran herhangi bir makbuz veya ilgili diğer belgeleri sunmamıştır.

Hükümet, bu miktara itiraz etmiştir.

Başvuran, AİHM İçtüzüğü'nün 60. maddesine uygun olarak yargılama masraf ve giderleri için herhangi bir dayanak sunmadığı için, AİHM, bu başlık altında herhangi bir ödeme yapılmamasına karar verir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 5. maddesinin 3., 4. ve 5. fıkralarının *ihlal edildiğine*;
3. (a)AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 3,500 Euro (üç bin beş yüz Euro) *ödenmesine*;
(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İktüzüğü'nün 77/2. ve 3. maddeleri gereğince 8 Nisan 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.